

NORGES HØYESTERETT

Den 7. oktober 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Webster, Kallerud og Bergsjø i

HR-2015-02016-U, (sak nr. 2015/1722), sivil sak, anke over kjennelse:

If Skadeforsikring NUF

(advokat Truls Nygård)

mot

A

(advokat Sven Knagenhjelm)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder avslag på begjæring om oppnevning av medisinsk sakkyndige i sak om erstatningsansvar etter trafikkulykke.
- (2) A var 1. juni 2002 involvert i en trafikkulykke som passasjer i sin mormors bil. Hun utviklet nakkeplager og er i dag 100 % ervervsmessig ufør. Skadevoldende bils ansvarsforsikringsselskap, If Skadeforsikring NUF, har ikke erkjent ansvar. Selskapet bestrider at det foreligger faktisk og rettslig årsakssammenheng mellom trafikkulykken og nakkeplagene.
- (3) Ved stevning 10. mars 2014 til Oslo tingrett anla A fastsettelsessøksmål med påstand om at If Skadeforsikring NUF er erstatningsansvarlig for skader og tap hun er påført som følge av trafikkulykken. I tingretten var partene enige om at de medisinske spørsmålene skulle belyses ved bruk av privatengasjerte sakkyndige vitner.
- (4) Oslo tingrett avsa 17. desember 2014 dom med slik domsslutning:
 - "1. If Skadeforsikring NUF er erstatningsansvarlig for de skader og det tap A er påført som følge av trafikkulykken den 1. juni 2002.
 2. If Skadeforsikring NUF betaler 393 420,49 – trehundreogtrettusenfirehundreogtjuekronerogfortiniøre – kroner i sakskostnader til A innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne dom."

- (5) If Skadeforsikring NUF anket til Borgarting lagmannsrett. I anken uttalte selskapet at tingrettens dom viste "behov for at lagmannsretten oppnevner sakkyndige for å vurdere de medisinske aspekter ved saken". Selskapet gjorde gjeldende at det burde oppnevnes sakkyndige både til å vurdere somatiske og psykosomatiske plager. Begjæringen om oppnevning ble gjentatt i planleggingsmøte 13. mai 2015. Her anførte If Skadeforsikring NUF at tingretten ikke har "bygd på en årsakssammenheng etter Høyesteretts retningslinjer". I prosesskriv 15. juni 2015 utdypet og konkretiserte selskapet sitt syn. Selskapet foreslo oppnevning av én somatisk sakkyndig til å vurdere årsaksforhold knyttet til nakkeslengskaden og én psykiatrisk sakkyndig som skulle vurdere om nakkeplagene kunne skyldes en somatiseringslidelse. A har motsatt seg oppnevning av sakkyndige.
- (6) Ved brev 24. juli 2015 fra saksforberedende dommer til partene ble begjæringen om oppnevning av sakkyndige ikke tatt til følge.
- (7) *If Skadeforsikring NUF* har påanket avgjørelsen til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen og rettsanvendelsen. Det er i korte trekk anført at lagmannsrettens begrunnelse er mangelfull, idet den ikke i tilstrekkelig grad har vurdert selskapets argumenter. Lagmannsretten har heller ikke sett hen til at saken reiser kompliserte medisinske spørsmål. Videre har lagmannsretten uriktig lagt til grunn at behovet for sakkyndighet kan oppfylles ved bruk av partenes privatengasjerte sakkyndige vitner, og at det dermed ikke er behov for rettsoppnevnte sakkyndige.
- (8) If Skadeforsikring NUF har lagt ned slik påstand:
- "1. Selskapets begjæring om å oppnevne sakkyndig tas til følge.
 2. If Skadeforsikring NUF tilkjennes saksomkostninger i anledning anke til Høyesterett."
- (9) A har tatt til motmæle og påstått anken forkastet. Hun har i korte trekk anført at lagmannsrettens avgjørelse er en beslutning, jf. tvisteloven § 19-1 tredje ledd bokstav a, og at Høyesteretts kompetanse derfor er begrenset etter § 29-3 tredje ledd. Det er videre gjort gjeldende at lagmannsretten korrekt har lagt til grunn at oppnevning av somatisk eller psykiatrisk sakkyndige ikke er nødvendig for å få et forsvarlig faktisk avgjørelsesgrunnlag. Begrunnelsen lagmannsretten har gitt for ikke å oppnevne sakkyndige, er tilstrekkelig. If Skadeforsikring NUF bør ikke tilkjennes saksomkostnader dersom anken skulle føre frem.
- (10) A har lagt ned slik påstand:
- "1. Anken forkastes.
 2. A tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett."
- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at lagmannsrettens avslag på begjæringen om oppnevning av sakkyndige har form av en beslutning, i det avgjørelsen er truffet i brev. Avgjørelsen gjelder imidlertid tvist om bevis, og rett avgjørelsesform er derfor kjennelse, jf. tvisteloven § 19-1 andre ledd bokstav d. I og med at lagmannsretten har avsagt kjennelsen som første instans, har ankeutvalget i utgangspunktet full kompetanse. Når det gjelder den skjønsmessige vurderingen av om sakkyndige skal oppnevnes, kan denne imidlertid "bare angripes på det grunnlag at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig", jf. tvisteloven § 30-3 første ledd jf. § 29-3 andre ledd. Utvalget kan blant annet prøve om lagmannsrettens kjennelse er tilstrekkelig begrunnet, og kjennelsen kan oppheves dersom den ikke er

begrunnet på en måte som gjør at utvalget kan foreta en slik begrenset forsvarlighetsvurdering, jf. Rt. 2015 side 226 avsnitt 14.

- (12) Tvisteloven § 25-2 første ledd lyder:

"Retten kan oppnevne sakkyndig etter begjæring fra en part eller av eget tiltak etter § 21-3 annet ledd når det er nødvendig for å få et forsvarlig faktisk avgjørelsesgrunnlag."

- (13) Høyesterett har i Rt.1998 side 1565 gitt uttalelser med generell rekkevidde om oppnevning av sakkyndige i saker om medisinske årsaksforhold. Førstvoterende uttaler på side 1571:

"Det tredje forhold av mer generell karakter som jeg vil trekke frem, er at rettens behov for sakkyndighet må bli dekket på en betryggende måte. I saker med kompliserte og omtvistete medisinske årsaksforhold, sier det seg nærmest selv at det må oppnevnes medisinsk sakkyndige. Vi er for øvrig her på et område hvor forsvarlighet og grundighet også ofte vil tilsi at retten fraviker lovens utgangspunkt om én sakkyndig, jf. tvistemålsloven § 239 første ledd, og oppnevner to sakkyndige. Sakkyndige vitner vil nok i noen grad kunne avhjelpe rettens behov for sakkyndige råd og veiledning, men oftest ikke fullt ut. Rettsoppnevnte sakkyndige vil gjerne med en større grundighet utrede de mer generelle og spesielle medisinske spørsmål saken reiser. Det er også vesentlig at rettsoppnevnte sakkyndige vil være uten bindinger til partene, noe som ofte ikke vil være situasjonen for sakkyndige vitner."

- (14) Uttalelsen er fulgt opp blant annet i Rt. 2014 side 853 og Rt. 2015 side 9. Rettstilstanden oppsummeres slik i Rt. 2015 side 226 avsnitt 18:

"Det klare utgangspunkt må etter dette være at det skal oppnevnes en eller to sakkyndige i saker som reiser medisinske spørsmål, herunder om årsaksforhold. Men dette kan ikke oppstilles som en helt unntaksfri regel. I de nevnte avgjørelsene ligger at det etter en konkret vurdering kan være forsvarlig å unnlate oppnevning også i slike saker, men dette må være tilstrekkelig begrunnet."

- (15) Som Rt. 1998 side 1565 gjelder denne saken spørsmålet om skadelidte er påført en såkalt nakkeslengskade. Saken reiser utvilsomt spørsmål om "kompliserte og omtvistede årsaksforhold", og det klare utgangspunktet må være at det i en slik sak oppnevnes en eller flere sakkyndige.

- (16) I Rt. 1998 side 1565 stilte Høyesterett opp visse medisinske "grunnvilkår" som må være oppfylt for å konstatere varig nakkeslengskade. Disse er blitt lagt til grunn og anvendt i en omfattende og langvarig praksis. Ett av vilkårene er at sykdomsbildet må være forenlig med det man vet om skader påført ved nakkesleng. Om dette uttaler Høyesterett i Rt. 2010 side 1547 avsnitt 48:

"Tradisjonelt har man i rettspraksis tatt utgangspunkt i at det dreier seg om en bløtdelsskade. Ved et slikt utgangspunkt, er det 'vanlige forløpet' at man 'har de kraftigste symptomer de første dager etter ulykken', og at man så gradvis blir bra, eller at det eventuelt skjer en stabilisering av smertene på et lavere nivå enn i fasen rett etter ulykken, jf. professor Stanghelles erklæring. En utvikling hvor smerter og ubehag blir verre uker eller måneder etter ulykken, eller oppstår i andre deler av kroppen, er ifølge de sakkyndige i utgangspunktet ikke forenlig med at skadene skyldes en bløtdelsskade, jf. her også Rt. 2000 side 418."

- (17) I denne saken har skadelidte anført at kronifiseringen skyldes en sensitiviseringsprosess. Dette synes å være en annen forklaringsmodell enn den Høyesterett bygde på i Rt. 2010 side 1547. Tingretten har redegjort for "sensitiseringsmodellen" og har lagt til grunn at skadelidtes plager er forenlig med denne. På dette grunnlaget har tingretten konstatert årsakssammenheng

mellom trafikkulykken og skadelidtes helseplager. Resultatet i tingretten bygger altså på en annen medisinsk forklaringsmodell enn den som har vært rådende. Dette gjør at det må stilles særlig strenge krav til begrunnelsen for å avslå oppnevning av uavhengige sakkyndige.

- (18) Lagmannsretten har gitt en relativt utfyllende begrunnelse for sitt syn. Det er redegjort for den ankende parts begjæring om oppnevning av sakkyndige og for det samlede bevisbildet. Herunder har lagmannsretten fremhevet at de medisinske spørsmål vil kunne belyses av flere sakkyndige vitner, og at partene også kan begjære rett satt med fagkompetanse. Noen relevante motforestillinger mot oppnevning er også nevnt.
- (19) Lagmannsretten har imidlertid ikke kommentert det medisinske spørsmålet som fremstår som det helt sentrale – om den såkalte sensitiseringsmodellen kan forklare kronifisering av plager etter nakkeslengtraumer. Tilsvarende har lagmannsretten ikke problematisert at skadelidte i denne saken – i motsetning til i Rt. 2015 side 226 – ikke har blitt utredet av en sakkyndig oppnevnt av partene i fellesskap. Utvalget finner på denne bakgrunn at begrunnelsen ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å vurdere forsvarligheten av avslaget på begjæringen om å oppnevne somatisk sakkyndig.
- (20) Lagmannsrettens kjennelse blir etter dette å oppheve.
- (21) Den ankende part har krevd sakskostnader for Høyesterett. Selv om lovens utgangspunkt er at den vinnende part skal tilkjennes sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd, har ankeutvalget kommet til at A bør fritas for kostnadsansvar, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd bokstav c.
- (22) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. Sakskostnader for Høyesterett tilkjennes ikke.

Knut H. Kallerud
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: